

31. 3. 2021

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právo poškozeného na náhradu psychické újmy jako „další nemajetkové újmy“ ve světle aktuálního nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud nálezem sp.zn. II. ÚS 1564/20 ze dne 9.2.2021 (dále jen „Nález“) rozhodl, že obecné soudy porušily stěžovatelovo právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s právem na ochranu tělesné integrity zaručené čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhověl ústavní stížnosti stěžovatele a zrušil rozhodnutí Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Plzni a Okresního soudu v Klatovech.

Podstatou ústavní stížnosti byl nesouhlas stěžovatele se zamítnutím jeho žaloby na kompenzaci duševních útrap způsobených dopravní nehodou a s tím související problematika náhrady jiných nemajetkových újem způsobených ublížením na zdraví, když újma na zdraví stěžovatele byla již odškodněna v rámci dílčích nároků na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění.

Dle ust. 2958 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“): „Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.“ Odškodnění nemajetkové újmy způsobené ublížením na zdraví tak zahrnuje tři varianty (dílčí nároky) náhrad: bolestné, náhradu za ztížení společenského uplatnění a náhradu dalších nemajetkových újem.

Jak Ústavní soud konstatoval v odůvodnění Nálezu, kontroverzní byl příliš restriktivní přístup k výkladu pojmu „další nemajetkové újmy“, přičemž k důrazu Nejvyššího soudu na mimořádnost a kvalifikovanou intenzitu v případě dalších nemajetkových újem namítl, že kritéria mimořádnosti a zvláštní intenzity újmy nevyplývají ani z textu zákonného ustanovení, ani z jeho systematiky – u ostatních dvou újem (tj. bolesti a ztížení společenského uplatnění) obdobná kritéria vyžadována nejsou. Dle principu plné náhrady újmy je tak nutné v rámci kategorie „dalších nemajetkových újem“ odškodnit vše, co nelze zahrnout pod náhradu bolestného či ztížení společenského uplatnění, jako například duševní útrapy způsobené psychickou újmou.

Za zásadní lze považovat odůvodnění Nálezu v jeho bodě 41., kdy **„Ústavní soud považuje vzhledem k ústavně garantovanému principu plné náhrady újmy na zdraví za nepřijatelné, aby duševní strádání způsobené psychickou újmou bylo výše popsáným způsobem marginalizováno pouze z důvodu, že soudy při vyčíslení újmy na zdraví postupují podle tabulky, která na jednu stranu obsahuje několik desítek položek podrobně vymezujících újmu na těle a s ní spojené strádání, psychickou újmu však vůbec nezohledňuje. Stejným deficitem ostatně trpí, v relaci k nyní posuzované věci, i metodika Nejvyššího soudu, která v části B neobsahuje ani jednu položku vymezující duševní bolestivé stavy.“**

Právní věta:

Právní úprava náhrady újmy na přirozených právech člověka vychází z antropocentrické koncepce, jež má v intencích obecných garancí občanského zákoníku (§ 3) chránit lidský život, zdraví, osobnostní statky a v neposlední řadě „svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého“ (§ 81 odst. 1). Patrná je tu zřejmá shoda soukromoprávní regulace s doktrínou lidských práv, jejímiž justifikačními důvody jsou mj. lidské potřeby, tužby a přání. Ačkoli zákonodárce poskytl v rámci úpravy předmětného odškodnění již úvodem prostor pro náhradu nemajetkové újmy způsobené duševními útrapami (§ 2956), v nárokové rovině upřednostnil tradiční varietu práv na náhradu bolesti a ztížení společenského uplatnění (§ 2958), na náhradu nákladů péče o zdraví (resp. léčení, § 2960), na peněžité kompenzace (§ 2962 a násl.) a přidal též právo na zadostiučinění (satisfakci) proti úmyslně jednajícímu škůdci (§ 2957). **Právo poškozeného na náhradu duševních útrap (psychického strádání) se za stávající interpretace ocitlo v podobě „další nemajetkové újmy“ v zóně mezi z časového hlediska spíše jednorázovou náhradou bolesti a náhradou ztížení společenského uplatnění, svázanou s trvalým stavem.** Škodní děje tu mají spočívat v jednorázových či opakovaných ztrátách a strádáních poškozeného, zapříčiněných omezením jeho tělesné i duševní integrity a znamenajících omezení v jeho soukromém a rodinném životě. Obecné soudy pak mají povinnost, jakkoli to může být spojeno s výkladovými obtížemi, nalézat - při řádně uplatněných a relevantních žalobních tvrzeních - tyto situace a posléze v objektivizovatelných případech přiznat náhradu nemajetkové újmy, byť půjde o náhradu přiměřenou v relaci k ostatním dílčím nárokům tohoto druhu.

V dalším řízení budou obecné soudy vázány nosnými důvody tohoto Nálezu.

Závěr:

Nálezem Ústavního soudu bylo dle principu plné náhrady újmy potvrzeno, že právo poškozeného na náhradu duševních útrap (psychického strádání) je „další nemajetkovou újmou“ vzniklou poškozením zdraví ve smyslu ust. § 2958 občanského zákoníku. Nutno taktéž připomenout, že metodika Nejvyššího soudu v tomto směru neobsahuje v části B ani jednu položku vymezující duševní bolestivé stavy a lze tedy očekávat její aktualizaci.

Mgr. Martina Švestková,
advokátní koncipientka

[HSP Partners advokátní kancelář v.o.s.](#)

Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336
e-mail: ak@akhsp.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)